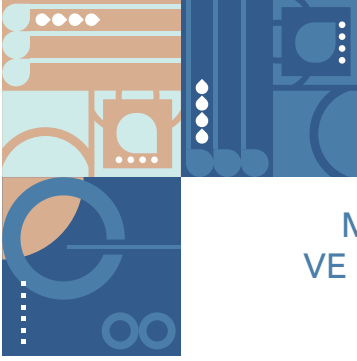

BÖLÜM 2

MEKÂN VE ZAMAN: TEMSİLİN DÜNÜ VE BUGÜNÜ ÖZELİNDE USMODERNİST ARİŞİVİ ÜZERİNDEN BİR İNCELEME¹

doi: 10.37609/akya.3869.c1595

Başak LALE²

GİRİŞ

Mekânın temsili, mekânın kendisi gibi, üretimi ile başlayıp, günümüze kadar gelen ve dâhilinde şekillendiği toplumun; mimari, siyasi, sosyokültürel izlerini taşıyan bir olgudur (Yağcı ve Dengiz, 2016, s.77). Geçmişten günümüze değişim gösteren temsil biçimleri aynı zamanda, mekânın kendisinin ve bileşenlerinin imalatı/üretimi hakkında da referanslar vermektedir. Temsil, sadece içinde bulunduğu dönemin tasarım ve üretim yaklaşımını dile getirmemiş aynı zamanda, mekânın olası kullanıcısının yaygın ihtiyaçları doğrultusunda üretildiğinden, döneminin farklı bağlamlarda görsele indirgenmiş bir referansı da olmuştur. Bu doğrultuda mekânın temsili, farklı dönemler özelinde farklı izlerin okunabileceği, bir görsel envanter niteliğindedir.

1920'lerle beraber üretimi ve tasarımı yaygınlaşmış olan mekân, kullanıcı ihtiyaçları özelinde çözülmüş, eylem odaklı bir modernite ürününe referans vermektedir. Bir başka deyiş ile yalın, amaca yönelik bir ideoloji ile tasarlanmış bir mekân çözümlemesi söz konusudur. “Kültürün evrimi, her gün kullanılan

¹ Bu çalışma temellerini yazar tarafından Arkitera’da yayınlanmış bir görüş yazısından almış, ayrıca docomomo_tr tarafından düzenlenen “Türkiye’de Modern İç Mekânlar Sempozyumu III” kapsamında sunulmuş fakat tam metin olarak yayınlanmamıştır.

² Arş. Gör., İstanbul Gelişim Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü, blale@gelisim.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-9456-332X

Tablo 1. Mekân Temsilinin Reklamlar Üzerinden Geçmiş ve Günümüz Karşılaştırması (Yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Mekân Temsilinin Reklamlar Üzerinden 100 Yıl Öncesi	Mekân Temsilinin Reklamlar Üzerinden Günümüz Hali
Bıçimsel anlatım ve teknik özellikler detaylı olarak açıklanmıştır.	Bıçimsel anlatım ve teknik özellikler ön planda değildir.
Temsil sosyal yaşantıya dair referansları içermiştir.	Temsil çoğunlukla öznenen bağımsız bir bütün veya parçalar olarak kurgulanmıştır.
Ekonomik, bütçe dostu, modernleşme vurguları yapılmıştır.	Lüks, güncel/zamansız, doğa ile iç içe vurgusu ön plandadır.

Güncel temsil uygulamalarında, bu bağlamda, mekânın anlam kazanması için gerekli olan tek özne “insan” edilgen duruma düşmüştür. Yapıların, hangi dönemin estetik anlayışına bağlı olursa olsun, sosyal etkileşime olanak sağlaması gerektiği fikri, mekânın günümüz temsillerinde, geçmişe kıyasla daha az ön plandadır. Bu anlamda 1920’lerden farklı olarak, mekânın temsillerde popüler anlayışa uygun, görsel olarak sunulduğu, kullanıcı ve yaşantı boyutunun arka plana atıldığı söylenebilir. Mekân üretiminin büyük bir hızla metalaşma sürecinde olduğu günümüzde, temsilin, geçmişe kıyasla auradan bağımsız bir imaja indirgendiği sonucu ortaya çıkmaktadır.

KAYNAKLAR

- Batuk, A. (2021). Post-dijital temsil. *Arradamento Mimarlık Tasarım Dergisi*, 01-02, 74.
- Benjamin, W. (2012). Tekniğin Olanaklarıyla Yeniden Üretilbildiği Çağda Sanat Yapıtı. *Pasajlar* (50-87). (A.Cemal. Çev.) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Koca, D. (2016). Türkiye’de çağdaş konut üretiminin yeniden okunması. *Tasarım + Kuram Dergisi*, 11(19), 19-36. doi.org/10.23835/tasarimkuram.239591
- Loos, A. (2020). *Mimarlık Üzerine*, İstanbul: Janus Yayıncılık
- Tschumi, B. (2018). *Mimarlık ve Kopma*, İstanbul: Janus Yayıncılık.
- Url-1: <https://www.instagram.com/p/CHHpMOSHYU7/>, Erişim tarihi: 09.05.2024
- Url-2: <https://usmodernist.org/library.htm>, Erişim tarihi: 10.05.2024
- Url-3: <https://usmodernist.org/KEITHS/keiths-1920.pdf>, Erişim tarihi: 10.05.2024
- Url-4: <https://usmodernist.org/KEITHS/keiths-1922.pdf>, Erişim tarihi: 11.05.2024
- Url-5: <https://usmodernist.org/HG/HG-1922-08.pdf>, Erişim tarihi: 11.05.2024
- Url-6: <https://usmodernist.org/SH/SH-1929-06.pdf>, Erişim tarihi: 11.05.2024
- Url-7: <https://fashionhistory.fitnyc.edu/1920-1929/>, Erişim tarihi: 08.08.2024
- Url-8: <https://usmodernist.org/BJ/BJ-1921-05.pdf>, Erişim tarihi: 13.05.2024
- Url-9: <https://usmodernist.org/index-aiany.htm>, Erişim tarihi: 05.08.2024
- Url-10: <https://usmodernist.org/index-an.htm>, Erişim tarihi: 05.08.2024

Url-11: <https://usmodernist.org/index-mid.htm>, Erişim tarihi: 06.08.2024

Url-12: <https://usmodernist.org/MID/MID-2023-fall.pdf>, Erişim tarihi: 06.08.2024

Url-13: <https://usmodernist.org/index-aiatx.htm>, Erişim tarihi: 05.08.2024

Url-14: <https://usmodernist.org/index-AIACH.htm>, Erişim tarihi: 05.08.2024

Url-15: <https://usmodernist.org/index-aiatx.htm>, Erişim tarihi: 05.08.2024

Yağcı, E., Dengiz, N. (2024). Özgürlük ve baskının mekânsal temsili. *Tasarım + Kuram Dergisi*, 10(17), 77-93. doi: 10.23835/tasarimkuram.239603